

Putopisac Juraj Husi

»ZGODE ME BACAHU SVUDA,
PO MORIMA, KOPNIMA RAZNIM.
VIDJEH ARABIJU, NIL,
DOĐOH NA INDIJSKO TLO ...«

(Sljede: čudnovate zgode jednog PODRAVCA, koji je 1532. pao u tursko ropstvo i otada počinje njegova robinzonijada čak do zemlje Indije. Bio je to Juraj Hus iz Rasinje, koji je kao prvi naš putnik ostavio opis uspona na egipatske piramide, i ostavio još mnoge putne zapise o zemljama dalekijem i malo znanima)

Ode lađa niz to more sinje
i na vesla i na jedra tanka,
gađaju joj vjetri zapadnjaci,
mimohodi sela i gradove,
mimohodi zemlje i krajine,
zdravo dođe pod arapsku zemlju.

(Iz stare narodne pjesme; odlomak objavljen u Pomorskom zborniku I, str. 518, Zagreb 1962.)

Najprije: stisak ruke Franji Račkom!

I hvala za njegovo izvještavanje o Jurju, Gjuri Husu, Hrvat iz Rasinje, u zabavno-poučno-znanstvenom listu »Nevenu« (godište 1858. koje je izlazilo u Rijeci).

Okvako ga započinje:

»Ima tomu nekoliko godin, što iz siedih papirov, koje počē domoljubna ruka tražiti i prevratjati, više put pomoli se novo, do tada nepoznato lice, koje je trpilo istu sudbinu s našim narodom. Ugodno je nam, kasnim potomkom upoznati i ona lica, koja ako i nisu zvijezde prve veličine što maljušnostju svojom kite nebo, sad tamno, sad vedro, štono krije prostrane zemlje jugoslavjenske, najbliže posestrine krasne Italije i umne Grčke.«

Franjo Rački (1828–1894) ne žaleć truda, tragajući za podacima o djedovini u Vatikanskoj knjižnici, pronašao je u ostavštini biblioteke švedske kraljice Kristine (koju je ona zajedno sa 2291 rukopisom poklonila papi Aleksandru) putnu pisaniju nekog turskog roba zvanog Juraj Husi. I gle bijaše to divot-putopis jednog putnika od naših strana, koji se isto tako puto-naputio prošavši milom i silom razdaljine evropske, azijske i afričke između 1532. i 1542. godine. Put ga je vodio (po riječima iz Matoševih »Ogleda«)

- »Od drveta do drveta,
- »Od kamena do kamena,
- »Od nemila do nedraga
- »Kao voda o bregove ...

Što znademo o Jurju Husu?

Čini mi se malo! Jer u Općoj enciklopediji Jugoslavenskog leksikografskoga zavoda (knjiga 3, Zagreb 1977), pa i u Enciklopediji Jugoslavije (knjiga 4, Zagreb 1960) nisam ga našao pod tim imenom i u onim varijantama pod kojim ga se spominje. Ali zato o njemu nađoh spomen u djelu »Znameniti i zaslužni Hrvati 925–1925« (Zagreb 1925) u kojem Emilij Laszowski daje i ove njegove biografske podatke:

HUSTI (HUSZTI) ĐURO. Bio je rodnom iz Rasinje. O njegovoj mladosti i naucima znamo samo, da je učio u Pečuhu i da je bio visoko klasički obrazovan ...«

Koju više pak nađoh u prilogu Petra Matkovića u Radu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (knjiga LV, Zagreb 1881), koji je tragao za porijeklom ovog našeg velikog putnika. Piše:

»Ja se obratih na rasinjskog župnika (Rasinja leži blizu podravske Koprivnice), da bi potražio u najstarijih maticah svoje župe prezime Husa odnosno Husta; ali nije bilo sreće, jer u tamošnjih maticah, kako mi je odpisano, neima pomenutomu prezimenu traga. Rod Husov, sva je prilika, da se po razorenju Rasinje preselio u Ugarsku; da se nije od onud u Hrvatsku doselio, vidi se odatle, što nosi pridievak de Raszinya ... Da je u rasinjskom kraju bilo porodica prezimena Husz, tomu nalazimo potvrdu još u 17 vieku ...«

Poslušajmo sada putnu ispovijed Jurja Husa (po prikazu iz priloga F. Račkoga u »Nevenu«) ... Kada bi bio godine 1532. Turski car Suliman velikom i okrutnom vojskom obsjeo Kisek (Kewzegh), inače njemački Güns, grad u Ugarskoj, a na granici Austrijskoj, te iza nesretnog vojevanja bio se vratio kući kroz Slavoniju (per Sclavoniam) i moju presladku otačbinu, razorivši tude mnoga mjesta i poplienivši što mu pod ruku dođe, s mnogimi inimi i ja bjeh zarobljen, te već ravnim putem odprtačen u Carigrad. Ovdje bilo mi pretrpjati mnoga zla, mnoga bičevanja, i svakojake nevolje; dočim četiri godine (1532–1536) bio sam nesretan, žalostan i preziran rob u dvoru Skendera Čelebije, sultanova vrhovnog blagajnika, koga Turci thefterdarom zovu ...«

U samom Carigradu, i pored mnogih nedaća, Juraj Hus, svojom je pameću stekao priličan ugled i postade trubač kod Usti-Pervana, vrhovnog carskog trubentaša, koji je imao kuću u Galati. Ali, Hus nije mirovao. Godine 1533. stiglo je u Carigrad sjajno poslanstvo ugarskog kralja Ivana Zapolje, na čelu sa Stjepanom Verböczijem. Tu je uhvatio vezu i kada je poslanstvo krenulo natrag pođe s njim i Juraj Hus. Nije imao sreće: 22. studenoga 1533. ga uhvatiše u Smederevu i poslaše natrag u Carigrad. Jedva izvuče glavu, ali bi – obrezan! Hus potom opisuje svoj život u Carigradu, gdje je bio i svjedokom velike svečanosti u povodu pobjede Turaka nad Perzijancima. Sultan mu potom podari slobodu.

»Iza četiri godin robstva, punih tuge i nevolje, mišljaše Juraj kamo će (piše Rački)? Odluči ići za trubljača nekomeu kapetanu rodnom Arapinu, koga car bje poslao k paši Memfitičkomu u Misir; nadaše se bo, da će mu poći za rukom iz kojeg otoka Sredozemnoga uteci na kakovoj Evropejskoj lađi. Ali došavšu na Chios i Rhodos zabranilo ikamo odmaknuti se; sveder se na nj pazilo...«

I tako stiže u Aleksandriju, a potom u Al-Kahir (Kairo), gdje je živio sa svojim gospodarom seraskerom Ibrahimom. Tu je imao divnu zgodu da se upozna sa starinama, običajima žitelja i krajolicima starodrevnog Misira.

»A na koliko sve ovo pozornim okom pratijaše, vidi se iz njegovih opisov, kojimi nacrtu piramide, do kojih dođe sjećnja i veljače godine 1538;

narisa narodne igre, kod kojih opazi takove nečednosti, da napisa proti njim čitavu glavu, koja bi se mogla uvrstiti u svaki moral, pa mimogrede prošiba »naše plese, na kojih ruše se čovječja srca«; dva puta vidje izaći riekui Nil iz svoga korita, koj veličanstven pojav veoma ga uzhit. (»Arap i veoma pomnjivo motre zarezne na kamenom stupu, utvrđenom na vrh nekoga otoka sred Nila, kako riekia postupno raste. Poplava nastaje na Jakovljevo, 25. srpnja, kada se izlaz otvori, te se voda pušta u grad, kroz nekoje priedjele kojih se vrata prije i poslije toga pojava zatvorena«). Isto tako vješt i zanimiv jest njegov opis o balsamu, sikomoru, lemuni, narančah, o raznih životinjah Misirskih, kanoti o lavu, slonu, krokodilu, majmunu itd.«

Dakako, Juraj Hus je 1538. obišao i piramide faraonske. I koliko je znano bio je taj

Podravec prvi naš čovjek koji potanko opisuje piramide!

»Kod Abušira se Hus sa svojom pratnjom zaustavio na ravnici pokraj šest piramida, od kojih su dvije bile velike, a četiri manje. Izmjeriše podnicu jedne velike piramide i ustanoviše da svaka stranica njezina četverokuta iznosi 146 koraka ili sve četiri stranice skupa 584 koraka – piše Petar Grgec u svojoj knjizi »Od Hrvatske do Indije« (Zagreb 1930). I čujmo izravnog svjedoka, samoga Jurja, kakove su te faraonske grobnice!

»Na podnici piramide je uzak put kroz jedna vratašca. Stadosmo odmatati u dužinu tanko uže, koje smo razdijelili između sebe. Opremljeni svjetiljkama hodali smo krivudajući mračnim putem strminama sada uzlazeći uzbrdicom do sredine piramide, a kad smo prodrli unutra do sredine piramide, pojavila se pred nama ispod velika svoda nekakva gromada poput grobnice, od bijela mramora, krasno uglađena, pa kad smo rukom kucnuli po njoj, zvečala je upravo kao mjed ili zvonki kristal. Strašno smo se pak morali bojati, da nam se ne bi svjetla ugasila, jer onda ne bismo bili mogli izaći van iz tame, pa makar nas vodilo uže na putu. I mnogi su se šišmiši vrzli oko naših svjetiljaka. Međutim su vani neki naši drugovi pomno pazili na vrhu, da nas ne bi napali Arapi cigani. Jedva smo za dva sata svršili ulazak i izlazak. Poslije toga uspesmo se neki na visoki vrh preko četverouglastih stepenica od klesana kamena. A visina piramide jedva može dosezati ili premašivati njezinu širinu. Na vrhu je tako širok prostor, da se na njem može udobno razapeti šator, a kad odozdo gledaš, misliš, da gore može jedva čovjek sjediti. I ja sam tamo drugovima svirao u tubu. Tako razgledavši piramide vratismo se u grad Al-Kahir.«

Koja je to bila piramida na koju se Hus popeo?

Evo što iznosi Petar Grgec na 78. stranici svoje knjige:

»Petar Matković pišući u Radu 55 o tom pohodu piramida veli, da se ne može vidjeti iz opisivanja Đure Husa Rasinjanina, je li on pohodio piramide kod Gizea ili kod Abušira. Ja sam se odlučio za Abušir radi više razloga, od kojih je najveći taj, što sam Hus kaže, da su te piramide daleko od Kaira dvije milje. Njegova milja,

kako se vidi iz određivanja daljine između Aleksandrije i Rozete ili između Kaira i balzamova vrta u Matareji, jest njemačka milja, koja je bila duga oko 7 i po kilometra. Prema tomu Hus je pohodio one piramide, koje su daleko od Kaira 15 kilometara, a to je točna daljina Abušira od egipatske prijestolnice. Da je on pohodio piramide kod Giseha, rekao bi, da su udaljene od Kaira isto onoliko kao i balzamov vrt u Matareji, t.j. po prilici jednu milju.« (Balzamov vrt u Matareji koji je Hus tako-

PETAR GRGEC

OD HRVATSKE DO INDIJE

LUTANJA I PUTOVANJA JURJA RASINJANINA

JERONIMSKA KNJIŽNICA
UREĐUJE DR JOSIP ANDRIĆ
IZDAJE HRV. KNJIŽ. DRUŠTVO SV. JERONIMA
KNJIGA ČETIRISTA DVADESET TREĆA

Naslovna strana knjige o Jurju Husu – Rasinjaninu izdana 1934. godine

der obišao, bio je mjesto, prema pričanju, gdje je Majka Božja boravila na bijegu u Egipat. Tamo se cijedio sok od balzamova grmlja i skupo prodavao putnicima.)

Ali, naš Podravac nije ostao dugo u Egiptu.

Godine 1538,

na Ivanje 24. lipnja,

nađe se Juraj Hus na brodu za Indiju. Bio je u turskoj floti od 54 broda i 4 veće galijske koje su išle na pohod u Indiju, na pljačku i osvajanja! Hus je bio trubač na pašinom brodu. I neka sada slijede neki usputni zapisi iz njegova pera!

Zašto Crveno more nazivaju crvenim?

»Crveno more nije crveno, nit se od drugih razlikuje bojom, kao što većina misli, da se njegova voda crveni. Evo tomu jedinoga uzroka. Na njegovih bregovima ima mnogo crvenoga mramora i crvenih grebena, pa kad bura i plima more uzbiba, čini se više puta, kao da je more pocrvenilo«

Kakav je bio Aden tada glavni grad sretne Arabije?

»Utvrdjen je ne samo položajem, nego i ljudskom rukom, s utvrdama na najsigurnijem mjestu. S istoka ga opasuju strma i visoka brda, koja su kao opržena. Na podnožju tih brda sagrađen je grad, koji imade na zapadu vrlo zaštićenu luku. Na visokoj se obližnjoj klisuri s juga uzdiže vrlo učvršćena tvrđava, s koje su Arapi svaku noć, prije nego što su je zauzeli Turci, bacali u vis zapaljene ugarke s varnicama i palili kresove, koje je krajina mogla vidjeti na daleko, čime su se javljali, da je nazočan neprijatelj ili Turčin. U ostalom, u onom se gradu radi visine okolišnih brda ne vidi izlazak sunca ljeti prije sedam, a u jesenske dane prije osam sati.«

Kojim je riječima Hus opisao patnje robova-veslača?

»O, pravedni Bože! Oni, koji plove dulje morem, znadu iz iskustva, kako ljutu glad i žeđu moraju trpjeti. Povrh toga gadni bičevi mrcvare one, koje kukavna sudbina primorava, da vuku lađe. Tu imadu na svaki način uvijek uza se ove tri muke: glad i žeđu, strašno nevrijeme i bijesna neprijatelja.«

Turska flota pođe zatim iz Adena put Indije. Ali, vojna prođe loše po Turke. Portugalci su uspješno branili vrlo tvrđi grad Diu (Deu) na južnoj obali poluotoka Guđerat. Putujući od Adena u Indiju provedoše na debelom moru 10 dana i noći, ali su na povratku trebali 34 dana i noći.

Što je zatim Hus vidio u Indijskom oceanu?

»Ovom prilikom pripovieda Hus kako su na Oceanu vidjeli tri put velikog kita, životinju neobične veličine, koja se nedaleko od brodova pomaljala; ali su samo njezin hrbat vidjeli, kako kakovu veliku pećinu ili kuću. U ostalom brod kapetanov, na kojem je naš putopisac služio kao trubač, uvijek je plovio pred drugimi, noću je na njemu gorjela svjetiljka, koju su mogli sa krme i ostali opaziti da ne sađu s puta i da se nerazprše.«

Što je zatim Hus vidio u Crvenom moru?

»U Crvenom moru nalazi se nekakvo drvo, koje Arapi zovu jusur, vrlo crno, s neobično tvrdim stablom i jako skupo. Arapi zaronjuju ondje sa željeznim spravama u dubinu, naročito jer su izvrsni plivači i imadu spravu kojom mogu disati kroz nos. No ono stablo se može išćupati jedino na taj način, ako se odreže s korijenom. Od njega se prave brojanice ili molitvena čisla.« (Hus je jedno takovo čislo blage uspomenne kralju Ferdinandu I, u Beču godine 1549. poklonio. To je drvo, znade se, bio koralj!)

Je li zatim Hus bio u Meki na Čabi?

O tome postoje dvojaka mišljenja! Međutim, Petar Grgec zaključuje da je bio i navodi ove razloge:

«1. Navodeći u putopisu općeniti sadržaj svojih lutanja i putovanja veli Juraj: »Vraćajući se odatle (iz Indije) svratismo se na granicu sretne Arabije u gradove imenom Aden i Zebid, zatim u kamenoj Arabiji u Džidu i tako zvanu Meku.«

2. Kada u detaljnom opisu spominje Meku, ne veli doduše izričito, da je bio u njoj, ali zato odmah poslije toga kod spominjanja Međine kaže, da je tamo sahranjen Muhamed i na to dodaje: »No meni se nije račilo ni mililo da posjetim njegov grob ili da onamo pođem.«

Nije li u ovoj napomeni o Medini implicite sadržano priznanje, da je on doista bio u Meki, tek u Medinu nije htio da pođe. Moramo imati na umu, da su Jurja Rasinjanina u to vrijeme svi držali muslimanom, a i on se prikazivao takvim. Kad su dakle vojnici iz Džide polazili u Meku, nije on smio reći, da ne ide onamo, jer je kanonska dužnost svakog muslimana, da pođe jednom na Cabu. Naprotiv polazak je u Medini mogao lako odbiti, jer ta dužnost nije propisana u koranu.»

Napokon,
dne 16. lipnja 1539.

dojedri tursko brodovlje u luku Suez, te završi svoje putovanje. Ali ne i Husovo! Evo potom njegova povratnog Itinerarija:

- Ponajprije odluči iz pobožnosti i o svojem trošku putovati iz Egipta na goru Sinaj, kamo se zaputi s nekim Greima i Jakobitima 8. siječnja 1540. Petnaest dana su putovali pustinjom. I prodoše kroz Elim, oazu od 70 palmi i 12 zdenaca. Iz šest njih je Hus pio vodu: iz triju je izvirala slatka, a iz triju gorka voda. Na podanku brda Sinaj-Horeb primiše ga kaluđeri samostana, kojima bijaše preporučan od egipatskog patrijarhe. Ondje je boravio dvanaest dana; kaluđeri su ga dva puta vodili na vrhu obaju brda, Horeba i Sinaja i pokazivali mu tragove starih čudesa, pa i kosti sv. Katarine djevice. Zatim se opet vrati u Egipat.
- Zatim Juraj pođe s arapskim trgovcima u Gazu, a odavde u ožujku 1540. pođe u Jeruzalim, gdje je boravio dvadeset dana. Iz Jeruzalima je proputovao sjevernu Siriju i Damask, i udario preko Libanona u Tripolis. U Tripolisu pravi se krasan sapun iz pepela drveća, što raste na susjednih gorah, zapisao je.
- U Tripolisu se ukrcao u turski brod i »vidivši na lievo otok Cipar, doplovi u Pamfiliju, vrlo plodnu pokrajinu, po imenu u grad Attaliju, gdje su tovar izkrcali. Potom proputova pješke Frigiju, koju Turci Anatolijom zovu. Napokon stigoše na otok Chios. Otok Chios zovu Turci Szakosz (Sakiz) pa i grad na njem, koj ima u svojih vrtovih njeku vrst gumi zvanu mastix (mastic), biela je i miomirisna, rađa se na drveću, pa jači čovjeka i čisti zube.»

Na otoku Chiosu je Jurju Husu napokon uspjelo da se oslobodi turskog gospostva; ovdje skine haljine, ukrca se na brod i sretno stigne u Mesinu na Siciliji! Odatle pođe za Genovu, pa pod kraj prosinca 1540. stigne u Rim.

»Ovdje me primi na stan, nedaleko od crkve sv. Petra, Pavao Scindin (Sindin-Scyndinus), tadašnji sufragani crkve zagrebačke (koji je u bolesti njegovao u koju zapade Juraj poslije tolika puta i putnih nevolja).

Iz Rima u Jakin-Ankonu, da se zatim nađe na brodu na putu za domovinu. I malo je zatim nedostajalo da se ne potopi u Jadranu!

»Čim smo se ukrkali na lađu diže se malo zatim strašna bura. Svi od straha zapanjeni gledaju, kako se morski valovi poput gorā valjaju, a brod se sad na vrh digno, sad se opet spusti, te im se učini kao da silaze u grob. Napokon se bura utiša, a poslije tri dana prispješe srećno na Rieku (Fiume, Raeka), grad dalmatinski (!).«

Iz Rijeke u Metliku (Methlyka) i odavde u Zagreb (Zagrabia), a odatle, zna se, u svoj rasinjski rodni kraj! Ali, u domovini nađe razrušene gradove, osvojenu ze-

mlju, potučene zemljake! Ne našavši mira pođe za Požun (Posonium, Bratislava) i tamo se stalno naseli. Godine 1566. još za života, sastavio je sam sebi ovaj nadgrobnji epitaf:

»Kratok je život nam dan i prepun tegotne muke.

Stalan je jedini žar, kojim se poštuje Bog. Kad je tiranin turski razarao panonsku zemlju,

I moj je slavenski dom ljuto opustošen tad. Bijah u mladosti cvjetnoj odučen u sužanjstvo tužno,

Trpljah ko prezreni rob okova, bičeva bijes. Zgode me bacahu svuda po morima, kopnima raznim.

Vidjeh Arabiju, Nil, dođoh na indijski tlo. Bijah u svetoj zemlji i klečah u betlehemoj štali,

Pohodih sionski brijeg, obađoh sinajsku hrid.

Kad sam iskusio sve, u smirenju došo sam luku,

Ovdje mi neznatni grob mrtvački sakriva lijes.

Sjećaj se, potomstvo, mene, u teškoj životu oluji,

Tražeci blaženi mir, što sam ga našao ja. Božja ti jedino ljubav, što tražiš, podati može.

Nju sam njetio ja, u njoj je rajski mi spas.«

Bio jednom i jedan Podravac, Juraj Hus iz Rasinje!

Blo, a mi ga gotovo zaboravismo. A život mu pravi roman bio? A taj životni roman, tu nevjerojatnu putnu priču najvećeg podravskog putnika nismo još preveli, objavili! A u Rimu, vatikanski rukopis Jurja Hustija, iz biblioteke Reginae N. 931, fol. 30, pag. 60 (kako iznosi dr Franjo Rački) čeka svog istraživača!

Kako je Hus opisao Etiopljane?

Juraj Hus Rasinjanin je svoje susrete s Abesincima opisao u svojem latinskom putopisu ovako:

»Iz roda Abesinaca, koji se zovu Etiopljani, vidio sam crne robove u Egiptu i u Jeruzalemu. Oni imadu nasred čela, gdje se krste, i od desnoga i lijevoga oka obilježja, užežena ognjem. Oni priznaju Trojstvo jednoga Boga i žive pod vlašću svećenika Ivana te su smatrani za kršćane. No njihovo se vjeroispovijedanje ne slaže u svemu s našim. Misle, kako sam razumio, da ih je obratio apostol Toma. Najzad, i njih hvataju i u ropstvo odvođe muhamedovci Arapi, kao i naše domaće ljude Turci. Ali neka nitko ne misli, da je njihov svećenik (prete) tako slavan i moćan kao naš Sveti Otac papa, jer bi to bilo previše laskavo za njega.«

U Jeruzalemu je Juraj Hus Rasinjanin vidio na Isusovom grobu također abesinske kaluđere.

(Iz priloga »Abesinija i hrvatski svjetski putnici« Petra Grgeca u časopisu »Hrvatska smotra«, svezak 4, Zagreb 1936)

Emilij Laszowski o Husu iz Ravinje:

HUSTI (HUSZTI) DURO.

Bio je rodnom iz Rasinje. O njegovoj mladosti i nacima znamo samo, da je učio u Pečuhu i da je bio visoko klasički obrazovan. Kad se Turci vraćahu od bezuspješne podsade grada Kisege godine 1532., te pljačkahu po Hrvatskoj, zarobiše ga negdje i odvedoše u Carigrad. Tu je bio najprije sužanj Skender Čelebija. Poslije trubljač. Pridruživši se poslanstu kralja Ivana Zapolje, kojemu na čelu bijaše Stjepan Verbeczy, sretno je umakao do Smedereva, gdje ga prepoznaše i natrag odvedoše u Carigrad. Tu ga silno mučiše i silom obrezaše. S nekim Arapinom kapetanom pođe u Egipat. Sudjelovao je u vojni na Perzijance i Arape, posjetio Palestinu i sveta mjesta, Tripolis, Gazu, proputovao Egipat. Bio u Suezu i po drugim mjestima oko Crvenog mora. Proputovao je Pamfiliju i Anatoliju. Preko Kiosa dođe u Mesinu i Napulj, odakle pođe u Genovu i Rim, gdje je bio gostom Pavla Zondina. Preko Ankone stigne na Rijeku. Otuda dođe preko Metlike u Zagreb godine 1542. Preko Varaždina, Optuja i Radgonje stigne u Austriju, a onda u Požun. Tu je za cijelo napisao svoj »Putopis«, koji je priposlao kralju i protonotaru hrvatskog kraljevstva Mihajlu Ravenskomu. Isti putopis poslao je godine 1566. iz Sarendorfa Jeronimu Becku, kraljevskom savjetniku. Što se je dalje s njime dogodilo, ne znamo. Tad je živio dosta oskudno. Njegov je putopis izvrsno vrelo za proučavanje krajeva, kojima je prolazio. Posjetio je i 6 egipatskih piramida.

(Prilog Emilija Laszowskog u djelu »Znameniti i zaslužni Hrvati 925–1925«, str. 112, Zagreb 1925.)

Preporuka iz Jeruzalema Jurju Husu za povratak u Podravinu:

Juraj Husti boravio je 1540. godine i u Jeruzalemu. Tamo je zatekao neke franjevence u nevolji, pa je kasnije od njihova poglavara dobio preporuku ovog sadržaja:

»Na znanje svima i svakomac, koji budu čitali ovo pismo, da je njegov donosilac, naime Juraj Hus iz Rasinje u Sklavoniji, pravi Kristov vjernik i da je 1540. godine našega spasenja boravio u svetom gradu Jeruzalemu, pa kad je vidio nas franjevence svete gore Siona kao utamničeničke u tvrđavi u teškoj nevolji, mnoga nam je dobra udijelio i najdarežljivije se prema nama ponio, zato za uzvrat ja brat toma, reda male braće s opsluživanjem pravila, gvardijan prije spomenutoga mjesta, te, premda nevrijedan, povjerenik i upravitelj ostalih mjesta Svete Zemlje, molim i zaklinjem vaša gospodstva i sve Kristove vjernike, kojima se spomenuti Juraj bude u prolasku svraćao, da mu izvole pomoći u svim potrebama i da ga drže preporučenim kao samo mene, a mi ćemo uz to moliti Gospodina Isusa Krista, da se udostojiti udijeliti vam i za takva dobročinstva, koja njemu učinite, život vječni.

Dano u Jeruzalemu u blagovolištu Kristovu na utvrđenom brdu Sionu godine kao gore, a na 26. dan travnja.

(Iz knjige »Od Hrvatske do Indije« Petra Grgeca, str. 65, Zagreb 1934)

PODRAVINA! GDJENO HUNU, TURČINU I TATARU BIESNOM PALEĆ, ROBEĆ U ČINU, SVUD BIJAŠE NA TIESNOM . . .

(Uzdasi jednog domoljuba podravskog, vezani i za sudbu Jurja Husta iz podravske Rasinje.)

Podravino, liečnu travu srcu gojiš mom,
Romoneći rieku Dravu viješ kroz moj dom.
Nek im bude jeftino pohvaljeni dvori,
Tebe narav jedino Slavjaninu stvori.

Još na tebi ljuta rana bolno diše tva,
Kū ti sila Sulimana okrutnog zada.
Čin nemilih silnika još ugaso nije,
U kome se velika još osveta krije.

Gle u Virju, Kozarevcu kletih tragova,
Svete Ane i Šemovcu razdor gradova:
Gdjeno Hunu, Turčinu i Tataru biesnom,
Paleć, robeć u činu, svud bijaše na tiesnom.

Gle med Virjem i Gjurgievcem bujnu ravnicu,
Polje ono pod Šemovcem uz Hotovicu,
Gdjeno tvoji pradjeđi, ko Leonide družu,
Krvoločnoj pobjedi kraj dahu u luzih.

Podravino, tužnim mukom jadé motrim tve,
Što ne gradiš sad unukom žrtve nikakve.
Ah! ustani, ustani, posljednje je vrijeme,
Nemarom se rastani, da probije sjeme.

Svakak, moram zaviditi domaćini mom,
Dok u svojem teži biti svuda tuđinom.
Pod nebesih od zgođe živi jošter s rodom,
Doklam u prah ne ode kukolj među plodom.

Podravino, otvor oči, satri neslogu,
Zvjezde jasno bez pomoći svietit ne mogu,
Nosi građu, ne kasni, diži hram do hrama,
Protivnika tvoga kazni, nek gine od srama.

Ljubit ću te, Podravino, kroz moj cio dan,
jer si mojih, domovino, prađe dova stan,
Poslie groba moga krune, duh neka ti javi,
Gdje počiva i trune domoljubac pravi!

(Pjesma »Uzdasi domoljuba podravskog« Ferda Rusana; objavljena u knjižnici »Ferdo Rusan, 1810–1910« dr Frana Fanceva, Zagreb 1911.)

U RASINJI 1984. TRAGAJUĆI ZA HUSOM

(Nitko u selu nije nikada čuo za njega, ali zato u Župnom uredu postoji Spomenica župe u kojoj su zapisani neki stari podaci o Rasinji i putniku Juraju Husu.)

Anno Domini 1984,
mjeseca lipnja,
pođoh u Rasinju da tragam za Jurajom Jurjom Jurom Husom-Huskijem!

Od Koprivnice ili Ludbrega, svejedno je u Rasinju. Na domak je i jednom i drugom gradu, o kojem inače leksikonski podaci kazuju ovo:

RASINJA, selo u Podravini (1290 stanovnika po evidenciji iz 1961 godine), 10 km zapadno od Koprivnice. Leži pod Kalničkom gorom, u dolini potoka Gliboki, pritoka Drave: željeznička je stanica na pruzi Varaždin – Koprivnica. Srednjovje-

Spomenice
1577

Spomenice
1577
Spomenice
1577
Spomenice
1577

Spomenice
1577
Spomenice
1577
Spomenice
1577

1572
Spomenice
Spomenice

Spomenice
Spomenice
Spomenice
1577

Spomenice iz rasijske župe, koja se se sada čuva u župnom uredu, a na kojima se spominje Husovo vrijeme i sam Juraj Hus

Spomenice iz rasijske župe, koja se se sada čuva u župnom uredu, a na kojima se spominje Husovo vrijeme i sam Juraj Hus

MATICA

POROŽBINA

Ime	Prezime	Godina	Mjesto
Libalica		1577	

Stranice iz Spomenice rasijske župe, koja se se sada čuva u župnom uredu, a na kojima se spominje Husovo vrijeme i sam Juraj Hus

U Rasinju se ulazi sa 50 km na sat, ali ni s tom brzinom ne bi tako lako mogli poći u rasinjski vremeplov; Rasinja ima veoma staru i burnu prošlost, bez obzira što su o njoj i danas prilično mršavi leksikonski i drugi podaci!

kovno utvrđenje spominje se od XII stoljeća. (Enciklopedija Jugoslavije, knjiga 7, Zagreb 1968.)

O Juraju Hustome ni spomena.

I dok ulazim u selo prolazim pokraj starog dvorca i parka oko njega. Kuće podravske, panonske. Asfaltna cesta kroz selo. Ribnjaci. I crkva i »farof«. Hajde, u župni ured, rekoh! Možda nađeš bar kakav trag o tom podravskom putujućem, o kome ama baš nitko u selu (na koga naidoh) pojma neima! A tko i da pamti takove dav-

ne prečasnike, kada ga zaboraviše i oni kojima je zadatak da čuvaju i njeguju našu baštinu, njene junake, staru pisanu riječ! U župnom uredu susretljivi domaćin: župnik Mirko Strah. – Možda nešto imamo zapisano u župnoj spomenici – kaže vadeći iz ormara oveću knjižurinu. Ovo je »Povijest rasinjske župe«. Počela se pisati godine 1841. a zgotovio ju je 1920. Franjo Brdarić, župnik ondašnji.

I gle:

na stranici 75 i idućoj stajalo je zapisano:

1532.

Razorenje Rasinje.

Godine 1532. Sulejman ne osvojiv Kiseg, krene preko Varaždina do Rasinje. Razori Opož-grad (ostaci su se vidjeli još do našega stoljeća), kuće planuše a crkve budu razorene. Crkva Blažene Djevice Marije bude zauvijek razorena. Tada propade župa Rasinja sv. Križa, sv. Margarete u Subotici i sv. Ivana u Gorici. Čitav ovaj teritorij pripame župi Kuzminec, koja daleko od starorimskog drumca nije bila izvrnuta prolazima raznih vojska i pljaškaških horda, budući je bila opkoljena i mnogim močvarama.

Opis HUSOVA ROPSTVA.

Izdan u izdanju društva sv. Jeronima 1934.

Tom zgodom, kad je opustošena Rasinja, odvedeno je mnoštvo djevojaka u harem, a mladića u ropstvo, među njima Juraj Hus. Prezime Hus susrećemo u maticama Kuzminca godine 1689. na prvim stranicama, jer 1680. spada Rasinja pod Kuzminec. Od stare crkve rasinjske sv. Križa ostao je jedan dio tj. svetišta, te se po starim zidovima kod sakristije što vire iz zemlje može zaključiti da je crkva pregrađivana . . .

To je sve što se moglo naći u Rasinji!

Ime, prezime Hus-Huski ili možda neka druga vrantanta (kao Hsić, Husak, Huskić i slično) ne postoji u Rasinji ni u okolici. A da slučajno sam Juraj Hus nije u svojim rukopisima spomenuo da je iz Rasinje, nikada ne bi znali da je Podravina imala u prvoj polovini XVI stoljeća putnika koji je prvi od naših opisao kairske piramide i još stigao do Indije! I opet se vratio u Evropu, i u svoju Rasinju, ali videći je razorenu nastavio je svoja životna putešestvija i u toj istoj Evropi umro, nestao. Ostao je samo njegov putopis!

???

Tragajući za što potpunijom identifikacijom ovog glasovitog putnika XVI stoljeća, naišao sam na mnoge izvore; gotovo u svakome je kršten drugim imenom i prezimenom, pa i pridjevkom.

- Georgii HUSTI i Georgius HUSTIUS Nicolai Isthvanfi Panonni u »Historiarum de Rebus Ungaricis«, Liber XI, str. 184 i 185, i u Indexu (Coloniae Agrippinae, 1622).
- HUSZTI Georgius Hungarus Canisiensis Alexius Horányi u »Memoria Hungarorum et Provincialium«, Pars II, str. 189 (Viennae, 1776).
- Juraj HUSTI Franjo Rački u »Nevenu«, VII godište, br. 31 i 32 (Rijeka, 1858).
- Georgius HUSZTI de Raszynia Sclavonie Jeruzalemski gvardijan koji mu 16. aprila 1540. izda preporuku za daljnji put (prema Račkom).
- Gjuro HUS Hrvat iz Rasinje Petar Matković u »Radu« Jugoslavenske akademije, knjiga LV, str. 116 – 184 (Zagreb, 1881).

- Georgii HUZ Prema rukopisu u c. kr. dvorskoj knjižnici u Beču (Matković u »Radu«).
- HUSTI Djuro Emilij Laszowski u »Znamenitim i zaslužnim Hrvatima«, str. 112 (Zagreb, 1925).
- Juraj RASINJANIN Petar Grgec u »Od Hrvatske do Indije«, Jeronimska knjižnica, knjiga 423 (Zagreb, 1934).

Mnogo imena za jednu te istu ličnost! Nije čudo, kada su ga i mnogi spominjali. Za našu radnju izabrah ono najkraće: Juraj Hus, naš Jura! Usput: komentirani putopis Jurja Husa izdan je i u Starinama Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (knjiga 13, Zagreb 1881).